

1. Z osobního pozorování mi připadá, že většina lidí je tak trochu znepokojená tím, kam se životní prostředí ubírá. Nemají sice konkrétní znalosti, ale slýchávám znepokojení ohledně změn počasí, půdního fondu a znečištění vody a ovzduší. Také mívají strach z budoucnosti (tedy věří i v globální oteplování). Někteří dokonce věří, že se řítíme do katastrofy, ale místo toho, aby se zapojili do ochrany přírody a ŽP, snaží si užívat, dokud to jde, protože je dopředu stejně vše ztraceno. Také neví, jak vlastně pomáhat. Víceméně všichni třídí odpad nebo nakupují úsporné spotřebiče (ale spíš kvůli ekonomické úspoře), ale dál se omezovat nehodlají. Všimla jsem si, že většina věří v technologický pokrok a trvale udržitelný růst, tedy se ani nemusí nijak omezovat. A stejně, pokud se někoho zeptám, zda je důležitější životní prostředí nebo ekonomický růst, téměř vždy vyberou druhou možnost. Ve srovnání se zahraničím si všímám spíše celkových priorit našeho státu. Nemáme až takových ekologických opatření, jako vyvinutější země (např. Norsko). Tvrdí se, že čím bohatší stát, tím víc myslí na životní prostředí a přírodu. Také jsou dost velké rozdíly mezi českou stranou Zelených a německou, alespoň co se názorů veřejnosti týče. Strana Zelených u nás nemá dobrého jména a jako volič jsem považována za sluníčkářského blázna a měla bych se prý "probrat". Také panuje strach, že taková politika nás nutí se omezovat a snaží se nám diktovat skrz státní moc (porovnávají je ke komunistům). A když už je nějaká snaha o zelenější chování, jde zpravidla o peníze než o přírodu jako takovou (ČEZ financuje solární panely na jedné straně a uhelné na straně druhé, to je snad vtip). Na druhou stranu oceňuji, že se rozmáhá ekologické zemědělství (i když dotováno EU) a je čím dál víc lidí, co se snaží o zero waste a nakupování bez obalu a lokálně (ale osobně takové neznám). Nicméně nechápu, proč si naše země nevezme příklad z jiných (třeba v Paříži se snaží o snížení dopravy zajímavým systémem a navíc jsem tam viděla opravdu spoustu cyklistů).

2. Češi jsou velcí výletníci, jejich kroky, kola (bohužel i aut), běžky směřují často do přírody nebo alespoň na venkov. Hrdí na svoji přírodu, lesy jako dědictví apod. Češi jsou pořádkumilovní, aktivně se zapojují do akcí typu Uklidme Česko, odsuzují odpadky v přírodě, hryže je svědomí, když v přírodě minou odpaděk a neseberou ho. Rádi se do ochrany zapojují aktivně manuální prací, ale také podpisem petic, starají se o veřejný prostor, čistí studánky apod. Charakteristické by taky mohlo být jejich přehlížení (a jiné) klimatické změny (pouze 4 % české veřejnosti se nějak angažuje proti změně) a utrpení zvířat ve velkochovech, přestože k utrpení jiných zvířat jsou více soucitní. Co má společného více než polovina české dospělé veřejnosti? Výlety do přírody a hrdost na naši přírodu nebo pořádkumilovnost z toho, co jsem zmínila. Hodně třídí, především plastový odpad, i když s bioodpadem mají ještě problém. Obecně je ale víc jak polovina (52,6 %, ale včetně mládeže) lidí pasivní k nějakému druhu angažovanosti včetně ochrany ŽP a přírody. Oproti jiným evropským zemím budeme, tuším, méně angažovaní (možná podléhám stereotypu o Čechách jako těch, kteří se všem s humorem přizpůsobí), například v ochraně ovzduší, šetrného hospodaření s lesy (oproti Rakousku a Německu například), v ochranných krocích proti klimatické změně. Specifická by mohla být opět ta láska k naší, české přírodě (už jen ta hymna), hrdost (i když, opět stereotypně, by mohli být na přírodu víc zatíženi Slováci), výletování do přírody.

3. Řekla bych, že Češi mají přírodu rádi. Tráví tam hodně času různými činnostmi a mají ji spojenou s odpočinkem od každodenních starostí. Nicméně o její ochranu se podle mě reálně příliš nezajímají. Možná by většina lidí řekla, že je ochrana přírody zajímavá, ale rozhodně by se v jejich žebříčku zájmů neumístila vysoko. Aktivně se o její ochranu tedy většina veřejnosti nezajímá a média jí také nevěnují příliš prostoru. Chybí jim potom komplexnější znalosti. Ve svém okolí znám spoustu lidí, kteří jsou zaměřeni pouze na třídění odpadů a výrazně ho přeceňují – třídění mi u Čechů připadá obecně jako velmi specifický trend. Přitom současně nedomýšlejí důsledky svého jednání – důležité je, že třídí, protože slyšeli, že se to tak má dělat, ale je jim jedno, co se pak s vytríděným odpadem děje. Řekla bych, že většinou je chování příznivější k přírodě motivováno finančně a většina lidí o jeho jiné prospěšnosti ani neví. Všechno výše jmenované má podle mě společné více než polovina české populace. Řekla bych, že jednotlivé národy obecně se liší podle problémů v daném státě. Češi by se mohli zajímat třeba více o složení lesa a přímořské státy zase o čistotu vod, v kterých loví. Ale to je diskutabilní, protože znečištění vod může zajímat i Čecha, pokud jezdí na dovolenou k moři nebo má rád ryby.

4. Myslím si, že Češi a Češky jsou angažovaní v zahrádkařství, chatařství a nízkonákladovém cestování. Zahrádku mají primárně pro radost, ale pěstují na ní i ovoce a zeleninu. Často může zahrádka sloužit jako výběh pro psa, kterého má v domácnosti velká část obyvatel. Chata, na kterou se o víkendu jezdí pracovat a odpočívat, většinou za městem. Nízkonákladové cestování ve smyslu "raději si všechno vezmu z domu, ať ušetřím" a "Chorvatsko je taky moře". To by mohlo být snad nejvýraznější, ale osobně si myslím, že nijak extrémní rozdíly napříč Evropou nebudou.

5. Vztah Čechů a Češek k přírodě a životnímu prostředí je podle mého názoru rozporuplný. Soudě podle chování lidí v mém okolí (zejména příbuzní), pobyt v přírodě je pro Čechy a Češky jakousi „hodnotou“. Celé rodiny pravidelně o víkendech vyrážejí lyžovat, na houby, na prohlídky hradů a zámků, na výlety s batohem, nebo i pod stan (já bych lyžování a prohlídky hradů a zámků za pobyt v přírodě nepovažovala, ale myslím, že česká společnost tyto aktivity jako pobyt v přírodě spíše vnímá). V Čechách je na rozdíl od jiných zemí silná tradice trampingu a skautingu. Máme hustou síť skvěle značených turistických tras, pořádají se pravidelně turistické pochody. Dalo by se říci, že Češi a Češky tráví různými aktivitami v přírodě větší část volného času – například ve srovnání s běžnými rodinami v Irsku, kde jsem skoro rok pracovala jako au-pair a poznala mnoho rodin s dětmi, pro které je výlet do přírody (nebo alespoň parku) sváteční záležitostí, která se děje jednou za dva až tři měsíce. Co je ale charakteristické – Češi a Češky do přírody chodí a přírodu mají rádi, ale nechrání ji. Ekologové jsou považováni za blázny a vyžírání státu, „kdyby radši šli místo přivazování se ke stromům makat“. U vánočního oběda se o změně klimatu, globálním oteplování nebo nejedení masa nepobavíte (nebo hůř, rodina vaše postoj zesměšní a rozmete). Vrcholem ochrany je recyklace. Češi a Češky si chrání svojí bublinu, ve které příroda slouží jako dějiště lidských aktivit, ale běda, jakmile se bublinu snaží někdo propíchnout.

6. Myslím, že Češi rádi chodí ven na túry a jezdí do lesa a na chaty, pečují o své zahrádky... Tohle má podle mě u nás velkou tradici a mnozí lidé se dokáží aktivizovat, když jde o jejich údolí, jejich stezky v horách, jejich zahrádku ve městě. Zároveň jsou pak citliví na to, když se jim vstup do lesa či něco jiného zakazuje. Taky si myslím, že mají rádi obecně přírodu civilizovanou a pod kontrolou lidí, takže představa, že někde jen tak něco ponecháme vlastnímu osudu, je pro většinu lidí náročnější (leďa opět s nějakým antropocentrickým vysvětlením). Tomu podle mě odpovídá i ochrana přírody: je fajn v ní sbírat odpadky a udržovat přírodu hezkou a využitelnou např. pro turistiku, ale nějaká hlubší ochrana jednotlivých druhů nebo celých ekosystémů je náročněji komunikovatelná (hlavně pokud není na první pohled logická - kácíme náletové stromy, abychom udrželi specifické podmínky pro jiné rostliny; na co chránit nějakého brouka, když pro nás nemá užitek nebo dokonce škodí; nebo pokud je v konfliktu s jinými zájmy, např. výstavba dálnice, přehrady ap.). Obecně si ale myslím, že jen málokdo by na otázku "máte rádi přírodu" odpověděl záporně. Jen nás ta ochrana přírody nesmí omezovat...

7. "Připomněl jsem si, že nadpoloviční většina české veřejnosti věří, že probíhá klimatická změna. Myslím, že poprvé jsem právě od Honzy Krajhanzla slyšel informaci, že Češi považují za vrchol vlastní snahy o environmentální šetrnost třídění odpadu a od té doby to pozoruji v daleko vyšší míře než dříve (zřejmě tomu věnuji více pozornosti). Většina mých rozhovorů na téma my vs. životní prostředí se stočí k ""my přece třídíme, ale ti ""někde jinde"" na to kašlou"". Myslím, že v Česku panuje shoda, že ""něco by se s tím mělo dělat"", ale nepozoruji vůli, že by jedinci chtěli aktivně změnit (omezit) svůj životní styl - teď myslím, když dojde větší problémy a hlubší příčiny. Snad je to do určité míry zobecnitelné... Jako by u nás byla stále odmítána a přehazována osobní odpovědnost a čekalo se, až někdo něco. Vybavuji si konkrétní příklad, kdy jsem to probíral s kamarádem a ten řekl, že omezovat se v cestování automobilem nebo rozhodnutí o dovolené určitě nebude. Jak zaznělo na jedné hodině, naprostá většina lidí jí maso a živočišné produkty a myslím si, že i k ostatní přírodě mají Češi ten vztah spíše utilitární. Také asi spotřeba jednorázových obalů lze uplatnit na většinu naší populace - já sám často hřeším..

Ve srovnání se Španělskem jsme přeborníci právě ve třídění odpadu, tam na to úplně kašlou (většina těch, se kterými jsem přišel do styku). Také pro mě bylo překvapivé, jak jim bylo jedno zacházení s vodou a energií - při sprchování, mytí nádobí, kouření v otevřených dveřích na balkon v zimě..."

8. "1. Přijde mi, že pro Čechy je často docela komfortní pohybovat se ve venkovním prostředí, trávit čas na zahradách, okopávat záhonky, jezdit na chaty, koupat se v rybníku a podobné aktivity v urbanizované přírodě, ke které se dá dobře dojet autem nebo dojít kousek pěšky. Explorace do skutečnější přírody (v našem případě dejme tomu hory, národní parky, větší lesy apod.) přesahující čtyřhodinovou vycházku v riflích, už se bude týkat spíš menší části populace. Co se týká životního prostředí, vztah Čechů k němu mi přijde spíš takový nevyjasněný nijaký. Nepřijde mi, že by většinová společnost úplně dobře chápala, k čemu se má vlastně vztahovat.

2. Obliba české krajiny na pohled, vyjíždění na malé lokální dovolené k rybníkům a do kempů, zahrady (když ne vlastní tak u blízkých), hodně zvířat doma.

3. Ty stejné věci (přijde mi, že se otázka ptá na totéž). Řekl bych, že je u nás běžnější prostě jen tak někam vyrazit, bivakovat venku u lesíka, rybařit na rybníku, takové obyčejné přirozené pobývání, příliš nekomplikované pravidly."

9. Myslím si, že většina Čechů má k přírodě vztah - má rádo konkrétní přírodní útvary, detaily, určitě nějaké z ročních období, a hlavně místa - konkrétní. Problematictější (nejen u Čechů) to bude se vztahem k životnímu prostředí, které je více abstraktním pojmem, i co jeho vnímání, propojenosti, vztahu mezi příčinou a důsledkem apod. Co je dle mého typické pro Čechy je, že trávení času v přírodě o víkendech, pohybem (výlet, sport) je jakýmsi ideálem - to jak by to mělo být. Ne každý to dělá, ale věřím, že většina lidí by se shodla na tom, že by to tak dělalo rádo nebo že "se to tak má". Specifickým je podle mě forma trávení času v přírodě (venku): houbaření, sjíždění řek, táboření (dětské tábory), zahradničení a chalupaření. Dále si myslím, že dalším specifickým znakem by mohl být poměrně velký počet lidí, kteří jsou součástí nějakého volnočasového hnutí, které je spojeno s ochranou přírody, láskou k přírodě a přežití v přírodě (skaut, lesní moudrost, ochránci přírody, pionýr, čmelák apod.). Dalším specifikem je odosobněný vztah k půdě (v důsledku komunismu znárodnování), ze kterého plyne přijetí monokultur, obchodování s půdou ve velkém, zástavby apod. Řekla bych, že poměrně dost (polovina?) českých domácností by mohla třídit nebo minimálně třídit bio odpad (mít kompost).

10. Myslím, že většina Čechů má velice silný vztah k domácím mazlíčkům, pokud tedy v dětství neutrpěli nějaké trauma. To lze většinou rychle poznat, protože jsou ke zvířatům odtažití (případně ke specifickému druhu). Myslím, že většina populace by řekla, že je pro ně příroda důležitá, ale přírodu si vykládají různě. Většina bude mít ráda spíš uhlazenou a přehlednou přírodu, kam může chodit na procházky a nemusí se bát nebezpečí v podobě škůdců, havěti či šelem. Ale mnoho lidí zde prošlo skautem či pionýrem a mohou strpět i ne tak uhlazenou přírodu. I když mnoho Čechů cestuje na dovolené do zahraničí, většina by asi řekla, že nejhezčí příroda je v ČR. Češi však nevnímají propojení globálních procesů se svým jednáním a nevnímají rozpory mezi svým jednáním a jeho dopady např. na klimatickou změnu.

Specifičtí jsme podle mě tradicí kempování u jezer, určitě také vysokou mírou vcelku divokého chození do hor, což se většinou ukazuje, když člověk chodí do hor v zahraničí a potkává tam mnohé Čechy. A také chatařením.